ורבא אמר דכולי עלמא כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר כולם מותרין לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא ב"ש סברי להא [6]כרבי מאיר דאמר תפום לשון ראשון ובית הלל סברי להא כרבי יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס איתיביה רב פפא לרבא [7]כיצד אמר ר' עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר כולו קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו כולם שאיני נהנה (6) **לא לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולם הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין בשלמא לרבה מוקים להא לרישא דאמר לזה ולזה וסיפא דאמר לכולכם אלא לדידך בשלמא רישא מוקים להא דאמר לכולכם אלא**

(ג) **דכ"ע. לא נחלקו** באומר מחלה בכלל הרי זה עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר הואיל ולבסוף פרטן אפילו ב"ש מודו דכה"ג הואיל והותר מקצתו בתוך דבורו הותר כולו: **לא נחלקו.** אלא דהדר כלל דאמר כולכם אסורים חוץ מאבא: **דכיס שמאי סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון.** דאזלינן בתר ההוא (ג) רובא דאמר כולכם אסורין ולא אמרי' משהותר מקצתו הותר כולו: **וב"ה סברי לה כרבי יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס.** דאמר חוץ דמתוך דבורו הותר מקצתו דאמר חוץ מאבא הותר כולו: **כיצד אמר ר"ע נדר שהותר מקצתו הותר כולו.** דזהו כב"ה. ופליגי רבנן עליה דאמרי לא הותר כולו דהייתו כבית שמאי: **שאיני נהנה לזה ולזה.** שפרטן: **הותרו כולן.** מפרש בברייתא לקמן: **בשלמא לרבה.** דאמר דבכולכם לא פליגי אלא בפלוני ופלוני לא קשיא ליה הך ברייתא דמתרץ לה לרישא בסיפא וסיפא ברישא (ד) דקתני רישא ר' עקיבא אומר הותרו כולן מיירי בהיכא דפרט שאמר שאיני נהנה לזה ולזה ולא בכולכם ור"ע הוא דאמר בב"ה והייתו דקאמר לא נחלקו אלא בהייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר ופליגי רבנן עליה דר"ע דקסברי בב"ש וסיפא דסיפא דקתני כולן אסורין מוקי לה דאמר כולכם ודברי הכל היא דבכולכם אסורים לא פליגי ר"ע ורבנן כדאמרי' דכולי עלמא היכא דקאמר כולכם כולן אסורין והשתא סיפא דרישא דתני הותר הראשון הותרו כולן לא דייק אלא לסיפא דסיפא דקתאמר: **אלא לדידך.** לרבא דאמר בכולכם פליגי היכי מוקמינן לה לברייתא: **בשלמא רישא.** דקתני דאמר ר' עקיבא הותר אחד מהן הותרו כולן דפליגי רבנן עליה: **מוקים לה דקאמר כולכם.** ולא (ה) אפיק אלא דקתני ר' עקיבא וכו' ופליגי רבנן עליה דר' עקיבא בב"ה:

אסורין ואבא מותר. ב"ש כרבנן דלית להו נדר שהותר מקצתו הותר כולו. וב"ה בר"ע דסיון דהכא איכא תרתי חדא דאיכא טעות גמור לגבי האב ולגבי אחריני ג"כ יש טעות בלשון שהוא אומר שאילו היה יודע שאביו ביניהם אפי' האחרים לא היה אוסר אותן באותו לשון שאסרן לפי שהיה מקפיד שיהא אבא בכלל האיסור ולפיכך הוא אומר שלא היה אומר כולכם אלא פלוני ופלוני וסיון דאיכא תרתי דהיינו טעות גמור לגבי אביו וטעות בלשון לגבי האחרים ס"ל לב"ה דכי האי גוונא מיקרי נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **ורבא אמר הכל מודים באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר כולן מותרים.** כלומר דאיכא תרתי וכדפרישנא דס"ל לרבא דב"ש נמי מודו דכל היכא דשייך למימר הותר מקצתו הותר נמי כולו: **לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מן אבא ב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון.** דס"ל לרבא פלוגתייהו במעמיד לשונו הראשון וטעמייהו דב"ש משום דסברי לה כר"מ דאמר (תמורה כה:) גבי ה"ז תמורת עולה וחזר ואמר הרי זו תמורת שלמים תפום לשון ראשון והרי היא תמורת עולה ואין בה שלמים כלל ור' יוסי ס"ל דהרי זו תמורת שלמים שנגמר דבריו בדם נתפס. וב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון הלכך כיון דבתחלת דבריו דהיינו כולכם אסורים הרי הן כמו שאמרן בתחילה אף על פי שנגמר דבריו שאומר חוץ מן אבא משוי טעות בדבריו הראשונים לא קפדינן בהכי דעיקר דבורו של אדם הוא תחלת דבריו דכי היכי דהתם כשדברו הראשון סותר דברו האחרון אין חוששין למה דאמר בסוף כלל דהיינו תמורת שלמים הכא נמי שאף שדברו האחרון דהיינו חוץ מן אבא קייס לפי שאינו סותר דברו הראשון אלא מבאר מ"מ כיון דסכירתן לן דבסותרין אלא דאיכא תרתי הא דאמרינן תפום לשון ראשון שאינו נכללין יחד שתי הלשונות לומר הואיל והותר מביו הותרו גם האחרים וב"ה סברי כר' יוסי דאמר אף בנגמר דבריו אדם נתפס הלכך נכללין שתי הלשונות יחד וכיון שהותר מקצתו הותר כולו: איתיביה רב **פפא לרבא** ביצד אר"ע בו'. בשלמא לרבה מוקי לרישא דאמר לזה ולזה כו'. לרבה ס"ל דבהתליף לשונו תלית התירא מוקי לה לרישא דאמר בשעת הנדר לזה ולזה ובשעת חזרה אמר כולכם וסיפא דאמר בשעת הנדר כולכם ובשעת חזרה לזה ולזה דבשניהם מחליף לשונו הלכך בשניהם הותרו כולם ולישנא דברייתא אשעת חזרה קאי אי נמי איסכא ולישנא דברייתא אתחלת הנדר קאי ואינן תרי בני אתו לאשמועינן דבין החליף דברייתא מבכל לפרט ובין החליפן מפרט לכלל בכל ענין הותרו כולם וסיפא דקתני האחרון מותר וכולן אסורין לא אסיק אדעתיה לחרוצה ונסמוך פריך לה מינה אי נמי מוקי לה בלא החליף דברייתא ונסמוך פריך אמאי קתני ראשון ואחרון: **אלא לדידך בשלמא רישא דאמר לכולכם.** דבשעת חזרה אמר כולכם בין כלל בין פרט בשעת הנדר פליגי ב"ש וב"ה ובן ר"ש ובר פליגתיה:

(ד) [תמורה סה:]. (ה) לקמן סו.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שאיני נהנה לזה ולזה כל"ל ומיגא לא נמחק: (ב) רש"י ד"ה דב"ש ורבא אמר הכל מודים באומר כו' הרי הן עליכם: (ג) ד"ה דכיס שמאי וכו' בתר ההוא דיבור דאמר: (ד) ד"ה בשלמא וכו' וסיפא דרישא דהא דקתני וכו' לזה ולזה ולא בדאמר כולכם ור' עקיבא וכו' והשתא מסיפא דרישא דתני וכו' לא דייק אלא מסיפא דסיפא: (ה) ד"ה מוקים לה וכו' ולא אפיק אלא דקתני וכו' ודר' עקיבא בב"ה:

תוספות

ורבא אמר דב"ע וכו'. פי' רבא אית ליה דכל היכא דאמר בסוף פלוני ופלוני כין אמר מעיקרא כולכם כין מעיקרא לזה ולזה דבשתא לא בחליף לשונו אפ"ה כיון דלבסוף הותר מקצתו לגמרי אלא כלל אביו עם האחרים בשבא לחתיר נדרו אחרינן הותר מקצתו הותר כולו דב"ש אמרי נמי נדר שהותר מקצתו הותר כולו לא נחלקו אלא דאמר כולכם לבסוף דב"ש סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון ובתחלת דבריו בשעת החרה כלל אביו עמהם וא"כ אין כאן הותר מקצתו וא"ת לא תפום לשון ראשון אמאי אביו הותר והלא מתחלה אמר כולכם דמשמע אפילו אביו ריש לומר דודאי אגן שהדי דאין דעתו לאסור אביו אילו יודע שהיה שם וא"מ לא חשיב ליה הותר מקצתו לגבי להתיר לאחרים: מתיבי ביצד אמר רבי עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר בולו ובו'. בשלמא לרבה דתני פלוגתייהו בהתליף לשונו מוקי רישא דקתני כולכם כגון דאמר בתחלת נדרו לזה ולזה עכשיו בשחזר בו אמר כולכם דקתני בברייתא וסיפא דברייתא דקתני לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולן מיירי שאמר בתחלה בשעת נדרו כולכם ועכשיו בשעת חזרה אומר לזה ולזה וכולכם דרישא ולזה ולזה דסיפא דקן ברייתא' תרוייהו קאי אשעת חזרה ואינטריך רישא וסיפא לאשמועינן דבכל ענין שהחליף לשונו אמר ר"ע הותר מקצתו הותר כולו וא"ת מ"מ קשה מסיפא דסיפא דקתני הותר האחרון וכולן אסורין היכי משכחת לה וי"ל דהשתא לא דייקינן בלישנא דראשון ואחרון גר בסמוך: **אלא לדידך בשלמא רישא.** דאמר הותר (לר' מאיר) הותרו כולן דאמר כולכם בשעת חזרה אלכך לרבי עקיבא הותרו כולם ולא לרבנן אלא סיפא על כרחו דאמר לזה ולזה בשעת חזרה אמאי פליגי רבנן עליה וא"ת נמי ר"ת דפירש לעיל דרבא דפליג בכולכם לבסוף בין אמר בשעת הנדר כולכם בין אמר בשעת הנדר לזה ולזה אם כן לישנא דכולכם בריש ולזה ולזה תרוייהו אשעת הנדר קיימי דאמרי ואמרי בשעת חזרה אמר כולכם ולהכי ר"ע דוקא ולא רבנן וי"ל דמשמע ליה דלשונות דברייתא אחזרה קיימי מדקתני כילד אמר ר"ע נדר שהותר מקצתו הותר כולו משמע דאשעת היתר קאי לפרטי. ועי"ל כיון דעיקר פלוגתא דר"ע ורבנן תלוי במה שאמר לבסוף כולכם א"כ זה היה לו לפ' בברי' ברישא ובסיפא כ"ג לרש"י:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com